

Judikát NS 21 Cdo 1117/2012

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 03/26/2013
Spisová značka: 21 Cdo 1117/2012
ECLI: ECLI:CZ:NS:2013:21.CDO.1117.2012.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Mzda (a jiné obdobné příjmy)
Odstupné
Přípustnost dovolání
Dotčené předpisy: § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
Kategorie rozhodnutí: E

21 Cdo 1117/2012

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jiřího Doležila a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Zdeňka Novotného v právní věci žalobkyně I. Z., zastoupené Mgr. Tomášem Výborčíkem, advokátem se sídlem v Kladně, Huťská č. 1383, proti žalovanému RADIO RELAX s. r. o. se sídlem v Kladně, náměstí Sítňá č. 3113, IČO 48953873, zastoupenému JUDr. Ladislavem Šustrem, Ph.D., advokátem se sídlem v Kladně, Kleinerova č. 24/1504, o 262.840,- Kč s úroky z prodlení, vedené u Okresního soudu v Kladně pod sp. zn. 23 C 78/2010, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2011 č. j. 23 Co 459/2011-66, takto:

I. Dovolání žalobkyně se odmítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d ě n í :

Žalobou podanou u Okresního soudu v Kladně dne 17. 8. 2010 se žalobkyně domáhala, aby jí žalovaný zaplatil 262.840,- Kč s úroky z prodlení ve výši a za dobu, jež rozvedla. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že byla u žalovaného zaměstnána na základě pracovní smlouvy ze dne 1. 5. 1995 jako „produkční“ do 31. 5. 2010, kdy pracovní poměr účastníků skončil výpovědí žalovaného danou žalobkyni z důvodu její nadbytečnosti podle ustanovení § 52 písm. c) zákoníku práce, že žalovaný jí po celou dobu trvání pracovního poměru nevyplácel sjednanou mzdu, která byla žalobkyni posledním dodatkem k pracovní smlouvě s účinností od 1. 1. 2007 zvýšena na 8.000,- Kč měsíčně, a že jí nezaplatil ani odstupné při skončení pracovního poměru ve výši trojnásobku průměrného výdělku, tj. ve výši 24.000,- Kč. Mzda za dobu od 1. 8. 2007 do 31. 5. 2010, které se žalobkyně domáhá, představuje částku 238.840,- Kč.

Okresní soud v Kladně rozsudkem ze dne 9. 6. 2011 č. j. 23 C 78/2010-46 žalobu „o zaplacení částky ve výši 262.840,- Kč s úrokem z prodlení z této částky od 16. 6. 2010 do 17. 8. 2010“ zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení 43.760,- Kč k rukám advokáta JUDr. Ladislava Šustra, Ph.D. Na základě zjištění, že pracovní smlouva byla mezi účastníky uzavřena s tím, že nedojde k jejímu „naplnění“, a že žalobkyně pro žalovaného nevykonávala osobně práci, dospěl k závěru, že žalobkyni mzda nenáleží.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 11. 2011 č. j. 23 Co 459/2011-66 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé, změnil jej ve výroku o nákladech řízení tak, že žalovanému se náhrada nákladů řízení nepřiznává, a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalovanému na náhradu nákladů odvolacího řízení 21.580,- Kč k rukám advokáta JUDr. Ladislava Šustra, Ph.D. Vycházel ze zjištění, že pracovní smlouva ze dne 1. 5. 1995 nebyla „ani jednou ze stran uzavírána s cílem uzavřít standardní pracovní poměr“, že ani jedna strana nepředpokládala, že by žalobkyně pro žalovaného konala nějakou práci, a že účastníci touto smlouvou sledovali jiné cíle (zřejmě snižování daňového základu žalovaného a placení pojistného na zdravotní a sociální pojištění žalobkyně), které byly do značné míry společné, neboť žalobkyně a jednatel žalovaného (současně jeho „majoritní vlastník“) byli v době uzavření pracovní smlouvy manželé. Vůlí účastníků sice bylo uzavření pracovní smlouvy, avšak ani jedna ze stran „nepočítala s jejím faktickým naplněním“, žalobkyně proto – po vzájemné dohodě se žalovaným – nikdy práci podle pracovní smlouvy ani žádnou jinou práci pro žalovaného nekonala a ani jej o přidělování práce nežádala a žalovaný jí žádnou práci nepřiděloval a nijak ji „fakticky neodměňoval“, s

výjimkou „povinných odvodů pojistného a daně ze mzdy příslušným institucím“. Na základě těchto zjištění odvolací soud dospěl k závěru, že žalobkyně nemůže po žalovaném požadovat, aby jí platil mzdu, neboť pro něj osobně nekonala práci, a že uplatnění práva žalobkyně na odstupné je v rozporu s dobrými mravy s ohledem na skutečnost, že žalobkyně po dobu patnácti let nevykonávala pro žalovaného, který za ni po celou dobu platil pojistné na zdravotní a sociální pojištění, žádnou práci.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že mezi účastníky byla uzavřena pracovní smlouva „se všemi náležitostmi na ni kladenými“, kterou nelze označit za neplatnou, a že žalovaný na základě takto vzniklého pracovněprávního vztahu vyplácel mzdu a odstupné náležející žalobkyni neoprávněné osobě (jednateli žalovaného, který byl manželem žalobkyně). Vytýká odvolacímu soudu, že – byla-li pro něj rozhodující okolnost, zda žalobkyně vykonávala pro žalovaného práci (podle názoru žalobkyně není její osobní výkon práce pro tento spor rozhodující) – se nezabýval tím, zda žalovaný práci žalobkyni přiděloval, neboť bez přidělení práce „tuto konat nelze“ a při současném trvání pracovního poměru jde o překážky v práci na straně zaměstnavatele, za které zaměstnanci náleží „příslušná náhrada“, a že se nezabýval ani „prvotním“ tvrzením žalovaného, že mzda byla vyplácena žalobkyni na jí sdělený bankovní účet, přestože ve skutečnosti nešlo o účet žalobkyně, nýbrž jednatele žalovaného. Dovolatelka dále namítá, že rozsudek soudu prvního stupně je nepřezkoumatelný, neboť z něj nevyplývá, „jakou úvahou byl při svém rozhodování tento soud veden“, a že ve věci došlo k porušení „zásady instanční hierarchie obecných soudů“, neboť odvolací soud „prakticky suploval rozhodovací činnost věcně příslušného soudu prvního stupně“. Žalobkyně dovozuje přípustnost dovolání z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 1. 2013 (srov. Čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou (účastníkem řízení), přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Žalobkyně napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Protože dovolání může být podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu především z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]; z důvodu, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.], lze - jak vyplývá ze znění ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. - rozhodnutí odvolacího soudu napadnout, jen je-li dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř. Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. totiž neslouží k řešení právních otázek, ale k nápravě nesprávného postupu soudu z hlediska zachování (dodržení) procesněprávních předpisů. Protože pouze posouzení právních otázek, které byly v rozhodnutí odvolacího soudu řešeny, může vést k závěru o zásadním významu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce, není dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. způsobilým podkladem pro úvahu dovolacího soudu, zda napadené rozhodnutí má ve věci samé ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. po právní stránce zásadní význam.

Žalobkyně ve svém dovolání mimo jiné namítá vady řízení spočívající v nepřezkoumatelnosti rozsudku soudu prvního stupně pro nedostatek důvodů a v tom, že odvolací soud tento nedostatek rozhodnutí soudu prvního stupně nesprávně odstranil odůvodněním svého rozsudku; tím uplatnila dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. I kdyby (snad) byly její výhrady v tomto směru opodstatněné, nelze na základě okolností uplatněných dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. činit - jak vyplývá z výše uvedeného - závěr o zásadním významu

napadeného rozsudku odvolacího soudu po právní stránce.

Závěr odvolacího soudu, že žalobkyně nemá právo na mzdu od žalovaného, neboť pro něj – přes uzavření pracovní smlouvy mezi účastníky - nekonala žádnou práci, je v souladu s ustálenou judikaturou soudů, ze které vyplývá, že vznik práva na mzdu, která je plněním poskytovaným zaměstnavatelem zaměstnanci za vykonanou práci, je podmíněn skutečným výkonem práce zaměstnance a nikoliv pouhou existencí pracovního poměru mezi ním a zaměstnavatelem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 12. 2012 sp. zn. 21 Cdo 3989/2011). Okolnost, že žalovaný žalobkyni žádnou práci nepřiděloval, nemohla založit překážku v práci na jeho straně, při které by byl povinen poskytnout žalobkyni náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku podle ustanovení § 208 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (ve znění pozdějších předpisů), neboť žalobkyně – jak bylo v projednávané věci soudy zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá - srov. § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.) - nebyla ochotna žádnou práci pro žalovaného vykonávat. O překážku v práci na straně zaměstnavatele ve smyslu uvedeného ustanovení se přitom jedná tehdy, neplní-li nebo nemůže-li zaměstnavatel plnit povinnost, vyplývající pro něj z pracovního poměru, přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, a to jen za předpokladu, že zaměstnanec je schopen a připraven tuto práci konat (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 3. 2004 sp. zn. 21 Cdo 2048/2003).

Otázky zásadního právního významu nevyvolává ani závěr odvolacího soudu, že žalobkyně, která za trvání pracovního poměru mezi účastníky pro žalovaného nikdy nevykonávala práci, nemá právo na odstupné při skončení pracovního poměru. Odstupné poskytované podle ustanovení § 67 odst. 1 věty první zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 31. 12. 2011 představuje jednorázový peněžitý příspěvek, který má zaměstnanci pomoci překlenout často složitou sociální situaci, v níž se ocitl proto, že bez své viny (z organizačních důvodů na straně zaměstnavatele) ztratil dosavadní práci. Tím, že se odstupné poskytuje jako (nejméně) trojnásobek průměrného výdělku, zákon sleduje, aby se zaměstnanci dostaly takové peněžní prostředky, jaké by jinak obdržel, kdyby pracovní poměr ještě po dobu alespoň tří měsíců pokračoval. Odstupné má tímto způsobem kompenzovat pro zaměstnance nepříznivý důsledek organizačních změn a poskytnout mu ke zmírnění těchto důsledků odpovídající zabezpečení formou jednorázového peněžitého příspěvku (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 9. 2010 sp. zn. 21 Cdo 4030/2009). Žalobkyně však tím, že jí žalovaný dal výpověď z pracovního poměru, v němž žalobkyně podle zjištění soudů nikdy nevykonávala práci a ani ji nikdy vykonávat nechtěla, nemohla ztratit práci u žalovaného a výdělek s ní spojený, neboť práci u žalovaného by nekonala a výdělkem by nedosahovala, i kdyby pracovní poměr mezi účastníky ještě po dobu tří měsíců pokračoval. Závěr odvolacího soudu, že odstupné při skončení pracovního poměru žalobkyni nepřísluší, proto odpovídá ustálené soudní judikatuře.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu nemá ve věci samé po právní stránce zásadní význam a že tedy proti němu není dovolání přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalobkyně proti tomuto rozhodnutí podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení   bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1, § 146 odst. 3 a § 151 odst. 1 části věty před středníkem o. s. ř., neboť žalobkyně s ohledem na výsledek dovolacího řízení na náhradu svých nákladů nemá právo a žalovanému v dovolacím řízení žádné účelně vynaložené náklady nevznikly.

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 26. března 2013

JUDr. Jiří Doležilek, v. r.
předseda senátu

www.nsou.d.cz